

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо подовження строку введення в експлуатацію об'єктів відновлюваної енергетики за договорами купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом, укладеними до 31 грудня 2019 року"

1. Мета

Метою прийняття акта є надання можливості виробникам електричної енергії з альтернативних джерел енергії, які уклали з гарантованим покупцем договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом, ввести в експлуатацію об'єкти відновлюваної енергетики, реалізація яких була призупинена у наслідок військової агресії російської федерації проти України, підвищення надійності електропостачання та енергонезалежності держави, що відповідає цілі "Енергетична безпека", визначеної пунктом 9.1 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 471.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Питання стимулювання розвитку відновлюваної енергетики є одним із пріоритетів державної політики України в електроенергетичному комплексі та інструментом гарантування енергетичної безпеки держави та відповідає прагненню України стати рівноправним суб'єктом нової кліматично нейтральної політики ЄС (European Green Deal).

Зростання частки відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі країни передбачено Енергетичною стратегією України до 2035 року "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність", схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605, згідно з якою передбачено досягнення частки >25% відновлюваних джерел енергії в генерації електричної енергії у 2035 році.

Також, постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179 затверджено Національну економічну стратегію на період до 2030 року у якій визначено стратегічну ціль із формування частки генерації з відновлюваних джерел енергії в загальному виробництві електроенергії на рівні 25 % у 2030 році.

Стратегією енергетичної безпеки України, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.08.2021 № 907-р, визначені стратегічні цілі забезпечення енергетичної безпеки держави та завдання з їх досягнення: здійснення обґрунтованого підвищення частки відновлюваних джерел енергії з урахуванням вимог забезпечення операційної безпеки систем енергозабезпечення та впливу на цінові параметри енергетичного ринку; запобігання посиленню залежності України від зовнішніх постачальників, забезпечення належного рівня диверсифікації енергетичних ресурсів та технологій, зокрема через економічно обґрунтоване зростання частки

відновлюваних джерел енергії та місцевих джерел енергії в енергетичному балансі України.

Враховуючи створені державою правові, організаційні та економічні стимули, а саме запровадження моделі фіксованого "зеленого" тарифу, впродовж останніх років в Україні спостерігається стрімке зростання встановлених потужностей об'єктів відновлюваної енергетики (більш ніж втричі у 2019-2020 роках). На початок 2022 року встановлена потужність об'єктів відновлюваної енергетики за "зеленим" тарифом вже досягла 9,5 ГВт (з урахуванням генеруючих установок приватних домогосподарств та без урахування об'єктів, розташованих на тимчасово окупованих територіях на той час).

Частиною другою статті 9¹ Закону України Про альтернативні джерела енергії» визначено, що стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії, передбачене цією статтею (шляхом встановлення "зеленого" тарифу), поширюється на, зокрема, суб'єктів господарювання, які мають намір виробляти електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише мікро-, міні- та малі гідроелектростанції) на об'єктах електроенергетики або чергах їх будівництва (пускових комплексах) та відповідно до частини четвертої статті 71 Закону України "Про ринок електричної енергії" уклали договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року і ввели такі об'єкти в експлуатацію протягом двох років з дати укладення зазначених договорів - для об'єктів, що виробляють електричну енергію з енергії сонячного випромінювання, та **протягом трьох років** з дати укладення зазначених договорів - для об'єктів, що виробляють електричну енергію з інших видів альтернативних джерел енергії.

Частиною сьомою статті 30 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" визначено, що у разі якщо замовник є суб'єктом господарювання, який має намір виробляти електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім об'єктів електроенергетики або черг їх будівництва (пускових комплексів), що виробляють електричну енергію з енергії сонця) та відповідно до частини четвертої статті 71 Закону України "Про ринок електричної енергії" уклав договір купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року, технічні умови для об'єкта електроенергетики, що виробляє електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім об'єктів електроенергетики або черг їх будівництва (пускових комплексів), що виробляють електричну енергію з енергії сонця), видані такому замовнику, є чинними **до 31 грудня 2022 року**.

Таким чином, чинним законодавством визначено, що об'єкти відновлюваної енергетики (крім енергії сонячного випромінювання), щодо яких суб'єктами господарювання було укладено купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року, мають право на отримання "зеленого" тарифу до кінця 2022 року.

За оцінками ГС "Українська вітроенергетична асоціація" до кінця 2022 року інвесторами, у тому числі закордонними, було заплановано введення в експлуатацію близько 800 МВт нових вітроелектростанцій.

Водночас повномасштабна агресія росії проти України зашкодила планам інвесторів, які уклали необхідні контракти, придбали обладнання для будівництва вітропарків, але через війну та питання безпеки всі проекти було зупинено. Загалом це понад 1 млрд євро заморожених інвестицій.

Придбане обладнання лежить в портах, на складах виробників вітрового обладнання або на майданчиках. Деяке обладнання знаходиться поруч чи безпосередньо в зоні бойових дій. Аналогічна ситуація стосується і розпочатих біоенергетичних проектів. В таких умовах заплановані об'єкти відновлюваної енергетики не можуть бути реалізовані до кінця 2022 року за моделлю «зеленого» тарифу.

Слід зазначити, що цільові показники розвитку відновлюваної енергетики в Україні на 2015-2020 роки визначались Національним планом дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 902-р (далі – НПД).

НПД було передбачено, що на кінець 2020 року загальна встановлена потужність СЕС має становити 2,3 ГВт, ВЕС – 2,28 ГВт, об'єктів біоенергетики – 0,95 МВт. Водночас, на початок 2022 року встановлена потужність об'єктів СЕС за «зеленим» тарифом склала 6,4 ГВт (без урахування сонячних установок приватних домогосподарств ~1,2 ГВт), об'єктів ВЕС – 1,6 ГВт, об'єктів біоенергетики – 0,3 ГВт.

Таким чином, з урахуванням наведених вище показників, в частині СЕС НПД перевиконано в 3 рази. Водночас, показники розвитку інших альтернативних джерел енергії значно нижчі, ніж передбачено НПД: ВЕС – на 30%, об'єкти біоенергетики – на 70%.

У зв'язку з цим, проектом розпорядження Кабінету Міністрів України "Про Національний план дій з розвитку відновлюваної енергетики на період до 2030 року", розробленим Держенергоефективності та Міненерго, передбачається досягнення 25% відновлюваних джерел енергії в електроенергетичному балансі держави за рахунок розвитку, в першу чергу, об'єктів вітро- та біоенергетики.

Варто відмітити, що введення в експлуатацію вже розпочатих вітро- та біоенергетичних проектів за моделлю "зеленого" тарифу на теперішньому етапі є вигіднішим для держави та споживачів ніж за результатами проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки у майбутньому.

Так, на теперішній час "зелений" тариф для енергії вітру становить 8,82 євроцентів за кВтгод, для енергії з біомаси та біогазу 12,39 євроцентів за кВт год. Строк дії "зеленого" тарифу обмежений 2029 роком. Тобто об'єкти введені в експлуатацію у 2023-2024 роках отримають строк підтримки 7-8 років. При цьому максимальна цінова пропозиція учасника аукціону для вітроелектростанцій становить – 9 євроцентів за кВтгод, для біомаси та біогазу – 12 євроцентів за кВтгод із строком підтримки 20 років (до 2042-2043 років).

Також, слід зазначити, що в європейських країнах строк надання підтримки за "зеленим" тарифом є фіксованим та становить 12-20 років з моменту введення в експлуатацію, а середні розміри "зелених" тарифів для вітроелектростанцій знаходяться у діапазоні 8-12 євроцентів за кВтґод.

Крім того, варто відмітити, що, до прикладу, в січні 2022 року середньозважена ціна електричної енергії на ринку «на добу наперед» становила 2,86 грн за кВтґод (~8 євроцентів за кВтґод), досягаючи в окремі години рівня граничної ціни – 4 за кВтґод (~10 євроцентів за кВтґод). Таким чином, «зелений» тариф для нових вітроенергетичних проектів на рівні 8,82 євроцентів за кВтґод потенційно може бути нижчим ніж ринкові ціни взимку, що не потребуватиме субсидіювання з боку держави та навіть дозволить ДП «Гарантований покупець» заробляти кошти за рахунок перепродажу електричної енергії нових виробників, які, у тому числі, можуть бути спрямовані на погашення існуючої заборгованості державного підприємства.

Таким чином, реалізація розпочатих проектів із будівництва об'єктів відновлюваної енергетики (вітроелектростанції, біоелектростанції, малі гідроелектростанції) за моделлю "зеленого" тарифу є вигідною для держави та споживачів у зв'язку із низькою ціною на "зелену" електричну енергію, що відповідає європейським аналогам, та вдвічі меншим строком підтримки, порівняно із країнами ЄС та українською аукціонною моделлю підтримки.

Крім того, будівництво нових вітроелектростанцій та біоенергетичних проектів, враховуючи їх профіль генерації, у короткостроковій перспективі дозволить замінити використання викопних видів палива (у тому числі зменшити обсяги імпорту вугілля та природного газу) під час проходження осінньо-зимового періоду, а також збільшити обсяги експорту електричної енергії до країн ЄС.

Враховуючи вищезазначене, пропонується надати можливість завершити вже розпочаті проекти відновлюваної енергетики (вітроелектростанції, біоелектростанції, малі гідроелектростанції) шляхом подовження строків введення в експлуатацію та дії технічних умов на 2 роки.

3. Основні положення проекту акта

Проектом акта передбачається:

подовження на два роки строку введення в експлуатацію об'єктів електроенергетики або черг їх будівництва (пускових комплексів), що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім енергії сонячного випромінювання) суб'єктами господарювання, які уклали договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року;

подовження на два роки строку дії технічних умов для об'єктів електроенергетики, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім об'єктів електроенергетики або черг їх будівництва (пускових комплексів), що виробляють електричну енергію з енергії сонця), виданих суб'єктам господарювання, які уклали договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року.

4. Правові аспекти

У цій сфері суспільних відносин діють:

Закон України "Про альтернативні джерела енергії";

Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності";

Енергетична стратегія України до 2035 року "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність", схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605;

Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;

Стратегія енергетичної безпеки України, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.08.2021 № 907-р.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує фінансування з державного та місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

У проекті акта відсутні положення щодо зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Також у проекті акта відсутні норми, що порушують права та свободи, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, та норми, що впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків або створюють підстави для дискримінації.

Проект акта буде направлено до НАЗК для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи.

8. Прогноз результатів

Реалізація норм, передбачених проектом акта дасть можливість суб'єктам господарювання, які уклали договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року, ввести в експлуатацію об'єкти відновлюваної енергетики (вітроелектростанції, біоелектростанції, малі гідроелектростанції), реалізація яких була призупинена у наслідок військової агресії російської федерації проти України, що сприятиме підвищенню надійності електропостачання та енергонезалежності держави.

Реалізація проекту акта матиме вплив на інтереси заінтересованих сторін.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Споживачі електричної енергії	Позитивний	Збільшення частки екологічно чистої електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії, у структурі загального кінцевого енергоспоживання при одночасному забезпеченні надійності енергопостачання за доступною ціною.
Суб'єкти господарювання, які уклали договори купівлі-продажу електричної енергії за "зеленим" тарифом до 31 грудня 2019 року	Позитивний	Можливість завершення розпочатих проектів із будівництва об'єктів відновлюваної енергетики, реалізація яких була зупинена у наслідок повномасштабної агресії російської федерації проти України. Збереження інвестицій та недопущення банкрутства підприємств.

Міністр енергетики України

Герман ГАЛУЩЕНКО

« ____ » _____ 2022 р.